

NADER ONDERZOEK

VLEERMUIZEN

*Aanvullend onderzoek in het kader van
de Wet natuurbescherming*

Locatie: Oekelsestraat 29, Rijsbergen

Rapportnummer: 2021-BE-0883

In opdracht van:
Van Dun Advies B.V.
Dorpsstraat 54
5113 TE Ulicoten

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2021-BE-0883

Opdrachtgever

Van Dun Advies B.V.

Contactpersoon

De heer M. Gerards

Locatie

Oekelsestraat 29, Rijsbergen

Auteur

Frenk van de Wal

Opleverdatum

17 juni 2023

Uitvoerder

Brabant Eco

Ecologische Dienstverlening

De Lange Kant 27

5061 PX Oisterwijk

06-24218274

www.brabanteco.nl

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING EN ONDERZOEK	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Centrale vraagstelling	4
1.4 Criteria.....	4
2. WETTELIJK KADER	6
2.1 Gebiedsbescherming	6
2.2 Soortenbescherming	6
2.3 Zorgplicht.....	6
3. PLANGEBIEDSBESCHRIJVING.....	7
3.1 Situering plangebied	7
3.2 Verblijfplaatsen vleermuizen.....	7
3.3 Te verwachten soorten en functies	7
4. ONDERZOEK.....	9
4.1 Onderzoeksmethode	9
4.2 Volledigheid van de inventarisatie	10
4.3 Inventarisatie vleermuizen	10
4.4 Gebiedsfunctie	12
4.5 Overige soorten	14
5. RESULTATEN EN ADVIES	15
5.1 Resultaten	15
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding	15
5.3 Conclusie	16
5.4 Aanbevelingen	16
6. BRONNEN	18

SAMENVATTING

Initiatiefnemer is voornemens om aan de Oekelsestraat 29 te Rijsbergen de agrarische bestemming te wijzigen in een woonbestemming en de op het perceel aanwezige stal te herbouwen in de vorm van een Vlaamse schuur ten zuiden van de bestaande woonboerderij. De woonboerderij zal worden gerenoveerd.

Naar aanleiding van deze ruimtelijke ontwikkeling is in opdracht door Brabant Eco een ecologische quickscan uitgevoerd in april 2021. Volgens het rapport met nummer 2021-BE-0878 d.d. 16 april 2021 biedt de te slopen woonboerderij potenties voor vleermuizen. Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen is niet met zekerheid uit te sluiten derhalve vindt mogelijk overtreding van artikel 3.5 lid 2 en 4 van de Wet natuurbescherming plaats.

Daarom is er op basis van voornoemde quickscan naar natuurwaarden geadviseerd om aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar het potentieel voorkomen van vleermuisverblijfplaatsen en de functie van het plangebied voor deze diersoort. Deze rapportage is een verslaglegging van het gedane onderzoek met te verwachten effecten en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt. Het doel van het aanvullend vleermuisonderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van vleermuizen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie.

Uitgevoerd onderzoek van mei tot en met september 2021 leidt tot de conclusie dat er waarneming is gedaan van twee vleermuissoorten, namelijk de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*). De Rosse vleermuis is overvliegend waargenomen. De gewone dwergvleermuis heeft minimaal 2 vaste verblijf- of rustplaatsen in de loods in het plangebied.

De verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn enkel aanwezig in de halfopen loods in het plangebied. Dit in preventief geplaatste vleermuiskasten. Deze loods zal tijdens de renovatie en herbouw van de woonboerderij en stal behouden blijven en zal op een later tijdstip gesloopt worden. De voorgenomen ontwikkeling zal daarom geen negatieve invloed hebben op de in het plangebied voorkomende vleermuizen. De verblijfplaatsen blijven behouden. Er vindt geen overtreding plaats van de Wet natuurbescherming en er is voor de renovatie en sloop van de woonboerderij en stal geen ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig.

Voor sloop van de loods zal er door een deskundige worden beoordeeld of er een ontheffing bij het bevoegd gezag aangevraagd dient te worden en zullen er mitigerende maatregelen genomen dienen te worden. Er zullen permanente voorzieningen in de nieuw te realiseren bouw worden aangebracht. Deze zullen dan als mitigerende maatregelen dienen voor de dan te slopen open loods.

Brabant Eco
Frenk van de Wal
Juni 2023

1.1 Aanleiding

Volgens opdrachtgever Van Dun Advies B.V. wordt de stal aan de Oekelsestraat, gelegen ten zuidzijde van de woonboerderij, afgebroken en herbouwd als Vlaamse schuur. De woonboerderij zal worden gerenoveerd. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Brabant Eco (quickscan flora en fauna met projectnummer 2021-BE-0878 d.d. 16 april 2021) blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen aanwezig zijn. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Brabant Eco in opdracht van Van Dun Advies B.V. in het plangebied onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. De bevindingen van dit vervolgonderzoek zijn beschreven in deze rapportage en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt.

1.2 Doelstelling

Het doel van het aanvullend nader onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van vleermuizen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie. Eveneens wordt naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een effectbeoordeling gedaan om te toetsen of de Wet natuurbescherming wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

1.3 Centrale vraagstelling

Vragen die centraal staan binnen dit nader onderzoek zijn:

- Welke vleermuissoorten maken functioneel gebruik van het plangebied en welke functies worden hierbij onderscheiden?
- Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op aanwezige vleermuizen?
- Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Wet natuurbescherming?

1.4 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen en het functioneel gebruik.
- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl).
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Brabant Eco.
- Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021 van Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. De protocollen bevatten de meest recente wetenschappelijke inzichten, waarbij per soort is voorgeschreven onder welke veldcondities, in welke periodes, met welke frequentie en voor welke duur onderzoek uitgevoerd dient te worden.

- Bij het hanteren van het protocol, wordt in juridische zin voldaan aan de wensen die het bevoegd gezag stelt. Tevens wordt voldaan aan de inspanningsverplichting om tot een gedegen onderzoek te komen.
- Bij het veldonderzoek is door Brabant Eco gebruik gemaakt van een batdetector, de Batlogger M, voor het maken van geluidsopnames in het veld. Voor de analyse van de geluidsopnames is gebruik gemaakt van het programma BatExplorer.

1.5 Geldigheid onderzoek

Houdbaarheid van verspreidingsgegevens zijn aan een maximale periode gebonden.

Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Wet natuurbescherming niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Dit is hier echter, voorafgaande aan de voorgenomen verbouwing, niet het geval.

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming.

2.1 Gebiedsbescherming

Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en het Natuurnetwerk Nederland.

2.2 Soortenbescherming

Het nader onderzoek naar vleermuizen voor het project is uitgevoerd in het kader van hoofdstuk 3 (soortenbescherming) van de Wet natuurbescherming. Soortenbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten en nationaal beschermde soorten. Het beschermingsregime is verschillend voor zowel de internationaal beschermde soorten (vogel- en habitatrichtlijn soorten) als de nationaal beschermde soorten. Van de nationaal beschermde soorten kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan (algemeen voorkomende) soorten.

2.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor het in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

3.1 Situering plangebied

De planlocatie is gelegen aan de Oekelsestraat 29, te Rijsbergen.

De directe omgeving van het plangebied bestaat uit gemengd agrarisch landschap met agrarische bedrijven, agrarisch gerelateerde bedrijven, bos-en tuinbouwen weilanden.

Ten zuidwesten ligt de kern Rijsbergen, het plangebied bevindt zich in het buurtschap Oekel.

3.2 Verblijfplaatsen vleermuizen

Tijdens de veldinventarisatie van het plangebied en de directe omgeving behorende bij de quickscan, welke is uitgevoerd door een ecooloog van Brabant Eco in april 2021, kon de aanwezigheid van mogelijk vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen niet worden uitgesloten voor wat betreft de bebouwing.

Citaat uit het rapport:

"Het is niet uit te sluiten dat vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig zijn in de te slopen woonboerderij aan de Oekelsestraat 29."

3.3 Te verwachten soorten en functies

Uit oriënterend onderzoek bleek dat op basis van habitatkenmerken de bebouwing mogelijk een functie heeft voor vleermuizen. De potentie voor vleermuizen bestaat uit kieren in muren, achter de vensters en tussen het pannendak en dakbeschot van het woongedeelte van de woonboerderij. Het nader onderzoek naar vleermuizen heeft zich daarom specifiek gericht op de woonboerderij, terwijl het verdere plangebied en nadere omgeving ook meegenomen zijn.

In onderstaande tabel staan de in theorie eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten volgens NDFF. Deze verspreidingsatlas is een naslagwerk met afbeeldingen en informatie over duizenden soorten die in de Nederlandse natuur voorkomen. De verspreidingskaarten worden gemaakt met gevalideerde gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna. De inhoud van de atlas wordt mede verzorgd door zes verenigingen en stichtingen: de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV), FLORON, het Landelijk Informatiecentrum Kranswieren (LIK) en stichting ANEMOON, stichting RAVON en de Zoogdiervereniging.

In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen kunnen worden aangetroffen en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Aangezien er in het plangebied geen bomen staan waarin mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig zijn, wordt er tijdens het onderzoek specifiek gelet op gebouw bewonende soorten: de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de kleine dwergvleermuis en de laatvlieger. Omdat de planlocatie niet in een bosrijke omgeving staat is de aanwezigheid van boom bewonende vleermuissoorten erg onwaarschijnlijk.

Tabel: eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten

Soort		Bescherming sregime	Mogelijk	Winterverblijf fplaats	Kraamverblijf fplaats	Zomerverblijf fplaats	Paarverblijf	Verblijfplaats in gebouwen	Status*
Kleine dwerg vleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	X	X	X	X	vooral	ZZ
Gewone dwerg vleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	X	X	X	X	vooral	A
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	X	X	X	X	vaak	A
Ruige dwerg vleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	X	-	X	X	soms	VA
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	-	-	-	-	vaak	VA
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	-	-	-	-	soms	Z
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Wnb Habitatrichtlijn	X	-	-	-	-	soms	VA

*A=algemeen, VA=vrij algemeen, Z= zeldzaam, ZZ= zeer zeldzaam

4.1 Onderzoeksmethode

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Het onderzoek is uitgevoerd door vooral te focussen op in- of uitvliegende vleermuizen en daarnaast te zoeken naar jagende, trekkende, baltsende en zwermende vleermuizen.

De echolocatie die vleermuizen uitzenden is voor ons hoorbaar gemaakt door gebruik te maken van de Batlogger M of de nieuwere M2 van Elekon. Ultrasone geluiden (range 10-150 kHz) worden door deze geavanceerde detector/recorder opgenomen. De Batlogger M registreert ook de GPS coördinaten (via een geïntegreerde GPS-ontvanger) en omgevingstemperatuur op het moment van opname. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden is er een opname gemaakt op een SDHC-kaart. Met de BatExplorer Software voor Windows werden opnames eventueel ook later geanalyseerd. De opnames werden in tijd en dus in het hoorbare bereik beluisterd. De software detecteert automatisch vleermuisgeluiden en geeft deze weer waarbij de BatExplorer ondersteunende identificatie van soorten aangeeft. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik.

De voorzomerbezoeken in 2021 zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven en de vlieg- en foerageerroutes. Tijdens de nazomerronden in 2021 lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder 7 tot 12 graden Celsius zijn (afhankelijk van de soort) belemmerende factoren.

Vleermuisonderzoek is behoorlijk complex, doordat de soortgroep gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen kent, met elk hun eigen functie. Een verblijfplaats kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Daarom wordt het onderzoek uitgevoerd volgens het landelijk vastgesteld protocol voor vleermuisonderzoek: Vleermuisprotocol 2021, zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging. Het vleermuisprotocol 2021 is een door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en het Netwerk Groene Bureau goedgekeurde methodiek. De protocollen hebben tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen voor de Wet natuurbescherming. Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie. De protocollen zijn opgesteld om het onderzoek voor de Wet natuurbescherming optimaal te laten verlopen. Wanneer de protocollen in essentie zijn gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Onderzoeken die volgens deze protocollen uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen en juridische procedures.

4.2 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan de Wet natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4.3 Inventarisatie vleermuizen

De planlocatie is 5x bezocht (zie onderstaande tabel) door ecologen van Brabant Eco. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is gelet op de aanwezigheid van foeragerende, communicerende, bouncende en in/uitvliegende vleermuizen.

Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Tempe ratuur	Wind	Neerslag	Bewolking
18-05-2021	EH en FW	21h30-00h00	Kraam-en zomer verblijfplaatsen	13 °C	2 BFT NW	geen	Gedeeltelijk bewolkt
10-06-2021	EH en FW	2h25-5h25	Kraam-en zomer verblijfplaatsen	15 °C	1 BF ZZW	geen	Gedeeltelijk bewolkt
14-06-2021	EH en MG	21h55-00h30	Kraam-en zomer verblijfplaatsen	25 °C	2 BF NW	geen	Licht bewolkt
16-08-2021	EH	00:00-02:00	Paar- en winter verblijfplaatsen	13 °C	2 BFT WZW	geen	Half bewolkt
06-09-2021	EH	21:15-23:15	Paar- en winter verblijfplaatsen	16 °C	1 BFT Z	geen	Geen

4.3.1 Eerste avondbezoek mei 2021

Het eerste avondbezoek in mei was gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen in de te slopen of te renoveren woonboerderij en stal in het plangebied, waarbij ook gekeken is naar foerageergebied en vliegroutes. Aan het begin van het onderzoek is er door de onderzoekers afzonderlijk gefocust op strategische posities om uitvliegers waar te nemen. Er zijn deze avond meerdere malen overvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen gezien in en rond het plangebied, dit waren maximaal 3 verschillende individuen. Opvallend was het foerageren in de loods. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen in het plangebied, aan de overzijde van de straat waren tegen invliegtijd twee gewone dwergvleermuizen actief. Na dit eerste onderzoek is geadviseerd om preventief te mitigeren door het aanbrengen van vleermuiskasten.

Voor het avondbezoek in mei is gezocht naar sporen (mest, afgebeten vleugels enz.) die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Er zijn geen sporen van vleermuizen gevonden.

4.3.2 Ochtendbezoek juni 2021

Het ochtendbezoek in juni was met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen gebouwen door te focussen op bouncende, aantikkende en invliegende vleermuizen, ook is er gekeken naar de aanwezigheid van een foerageergebied. Tijdens het eerste uur van het onderzoek zijn er een drietal gewone dwergvleermuizen waargenomen, foeragerend boven de oprit of straat of passerend. Om 4h30 foerageert er een gewone dwergvleermuis in de open loods en we zien deze in de middelste vleermuizenkast invliegen. Rond dezelfde tijd is er een invliegende gewone dwergvleermuis gezien aan de rechterzijde van de loods. Na het onderzoek wordt de zolder van de woonboerderij extra gecontroleerd op de aanwezigheid van gewone grootoorvleermuizen.

4.3.3 Tweede avondbezoek juni 2021

Het tweede avondbezoek in juni is begonnen met het controleren op vleermuizen van de gehangen kasten en de zolder. In de middelste kast in de loods werd een gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens het onderzoek is er vooral gelet op uitvliegende vleermuizen uit de woonboerderij, stal en loods. Om 22:43 wordt er in de loods een gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze is niet uitvliegend gezien maar gelet op de plaats en tijd wanneer de vleermuis is opgemerkt is het aannemelijk dat deze een verblijfplaats in de loods heeft. Om 22:57 vliegt de gewone dwergvleermuis uit, die in de middelste kast was waargenomen. Om 23h06 en 23h14 wordt met de batlogger M2 een overvliegende Rosse vleermuis opgemerkt.

Waargenomen gewone dwergvleermuis in vleermuiskast

4.3.4 Avondbezoek augustus 2021

Het eerste avondbezoek in augustus is met name gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Tijdens de observatie is er een foeragerende gewone dwergvleermuis in de loods gezien. Er zijn duidelijke baltsgeluiden van een gewone dwergvleermuis waargenomen aan de overkant van de straat. In het plangebied zijn even baltsgeluiden waargenomen achter de woning bij de loods.

4.3.5 Avondbezoek september 2021

Het avondbezoek in september was gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Er was bij aankomst direct een baltsende gewone dwergvleermuis aanwezig op de oprit tussen het woonhuis en de schuur, welke richting noordelijke richting vloog. Gedurende avond heeft de gewone dwergvleermuis een vast balts territorium, met de focus op de loods, tussen het huis en schuur en achter bij de akker. Om 22:50 tikt de gewone dwergvleermuis aan bij de vleermuizenkast aan de achterzijde van de loods aan de nok, maar deze is echter niet ingevlogen gedurende de observatie.

4.3.6 Samenvatting en conclusies

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied twee vleermuissoorten waargenomen: de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) maximaal 5 individuen en de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) 1 individu. De Gewone dwergvleermuizen zijn passerend, foeragerend, baltsend en verblijvend waargenomen. De Rosse vleermuis is overvliegend waargenomen.

De verspreiding van de vleermuizen in en nabij het plangebied is met stippen in de onderstaande figuur aangegeven. De te renoveren woonboerderij en de te herbouwen schuur zijn in rood aangegeven. De loods is oranje omkaderd. Dit betreft een samenvatting van de waarnemingen die tijdens de 5 veldbezoeken zijn geobserveerd. Het is zeer aannemelijk dat individuen op meerdere avonden zijn waargenomen, waardoor de onderstaande figuur een vertekend beeld geeft over het werkelijke aantal aanwezige individuen.

Verspreiding en gedrag van vleermuissoorten in en rondom het plangebied.

Alle volgens de Nationale Databank Flora en Fauna eventueel voorkomende vleermuissoorten kunnen, afhankelijk van de soort, in meer of mindere mate gebouw bewonend zijn. Enkel de gewone dwergvleermuis is tijdens het onderzoek foeragerend, baltsend en verblijvend op en rond het plangebied aangetroffen. De Rosse vleermuis is overvliegend waargenomen.

De gewone dwergvleermuis is een typisch gebouw bewonende soort. De gewone dwergvleermuis gebruikt ruimten onder daken, in de spouwmuur en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011).

De Rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boom bewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen, als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. Doordat de Rosse vleermuis tamelijk luidruchtig is, en de geluiden ook zonder hulpmiddelen vaak goed te horen zijn, zijn de verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden.

Overige vleermuissoorten zijn niet waargenomen tijdens de veldbezoeken. Afwezigheid van deze soorten nabij het plangebied geeft aan dat het plangebied geen functionele betekenis heeft voor deze soorten.

4.4 Gebiedsfunctie

4.4.1 Verblijfsplaatsen/zwermgedrag

Tijdens de veldbezoeken in de zomermaanden zijn er in het plangebied twee vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen in de loods, een in de hoek van de loods, achter de houten constructie en een in de middelste vleermuiskast in de loods.

Tijdens de paarperiode (augustus-september) is 1 baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen binnen het plangebied, deze vloog langs de woonboerderij, de schuur, de akker en de loods, waarbij de loods duidelijk het gebouw is waar de vleermuis op was gefocuseerd.

Op basis van de verrichte onderzoeksinspanning kan het voorkomen van verblijfplaatsen in de loods in het plangebied voor vleermuizen worden vastgesteld, maar kan het voorkomen van verblijfplaatsen in de woonboerderij en de stal worden uitgesloten.

Verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in loods.

4.4.2 Foerageergebied

Uit het vleermuisonderzoek blijkt dat het plangebied en de directe omgeving als foerageergebied van geringe betekenis is voor vleermuizen. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren met een korte activiteit en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is. Gezien de geringe betekenis van het plangebied als foerageergebied, is geen sprake van een negatief effect op foeragerende vleermuizen. De gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen als soort komt niet in het geding.

4.4.3 Vliegroutes

Essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig in het plangebied. Van vaste vliegroutes zou eventueel sprake kunnen zijn bij de bomenrij aan de zuidzijde van het plangebied. Aangezien deze bomen in de toekomst blijven staan blijft de eventueel aanwezige zijnde vliegroute ook bruikbaar. Daarnaast staan deze bomenrijen op een zodanig grote afstand van de te renoveren boerderij dat er geen effect te verwachten is op de mogelijke vliegroutes door de voorgenomen ontwikkeling. Ontheffingsaanvraag is daarom dan ook niet nodig.

4.4.4 Paarterritoria

Tijdens de paarronde bezoeken in augustus en september is er beide keren een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Tijdens de tweede paarronde in september werd waargenomen dat het baltsende dier door een groot deel van het plangebied vloog, maar daarbij de focus legde op de halfopen loods. Her vloog het dier dicht langs de wanden van het gebouw, in tegenstelling tot de rest van het plangebied, waar de vleermuis op geruime afstand van de gebouwen bleef.

4.4.5 Winterverblijfplaatsen

De gebouwen zijn ongeschikt als massawinterverblijfplaats. De afwezigheid van zwermactiviteiten tijdens de najaarsonderzoeken bevestigt dit. De aanwezigheid van paarverblijfplaatsen is voor de gewone dwergvleermuis vaak een indicatie dat gebouwen ook geschikt zijn als winterverblijfplaats voor een kleine

groep of solitair overwinterende gewone dwergvleermuizen. Afhankelijk van het type bebouwing zijn deze winterverblijfplaatsen alleen geschikt in milde winters of ook tijdens strenge vorst. Omdat er zomer- en paarverblijfplaatsen zijn vastgesteld in de halfopen loods in het plangebied is het aannemelijk dat er kleine winterverblijfplaatsen van solitair overwinterende vleermuizen in de loods aanwezig zijn.

4.4.6 Preventief mitigerende maatregelen

Omdat tijdens het eerste bezoek in mei gewone dwergvleermuizen werden waargenomen in het plangebied is rekening gehouden met mogelijk aanwezige zomer- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen ondanks dat deze niet waargenomen waren in de te slopen gebouwen.

In de directe omgeving van de te slopen gebouwen zijn daarom preventief eind mei 2021 acht vleermuiskasten (VKMP04 van Vivara) opgehangen. De kasten zijn geplaatst binnen een week na het uitgevoerde onderzoek in mei. Deze hangen zijn bevestigd aan de later te slopen open loods achter in het plangebied. De kasten zijn zowel aan de binnenzijde als ook aan de buitenwanden van de loods bevestigd. De loods zal na verbouw en renovatie van de woonboerderij worden gesloopt.

Deze kasten hangen op enkele meters van de te slopen of verbouwen gebouwen en zijn geschikt als zomer- en paarverblijfplaats voor onder andere de gewone dwergvleermuis.

De kasten zijn preventief geplaatst om deze tijdig te hebben hangen voor het geval er later een verblijfplaats in het plangebied gevonden zou worden. Er is in het plangebied geen verblijfplaats van vleermuizen waargenomen maar voorafgaand aan het avondbezoek in juni blijkt de kast in ieder geval geschikt te zijn. Er wordt een gewone dwergvleermuis waargenomen in de kast in juni 2021 terwijl de kast er nog maar enkele weken hangt.

4.5 Overige soorten

Volledigheidshalve is tijdens het onderzoek gelet op nestindicatief gedrag van overige gebouw bewonende soorten zoals spreeuw en kauw welke mogelijk aanwezig zijn nabij het plangebied. Hierbij zijn geen nesten van gebouw bewonende soorten waargenomen. Van de huismus en gierzwaluw, welke voor zouden kunnen voorkomen in of rond het plangebied, zijn geen nesten of verblijfplaatsen gevonden. De gunstige staat van instandhouding van beide soorten komt niet in het geding door de voorgenomen werkzaamheden.

Er zijn in het plangebied minimaal 2 egels waargenomen, waarvan er 1 een schuilplaats heeft in de struiken bij het vervallen schuurtje.

5.1 Resultaten

- Er zijn in en nabij het plangebied twee soorten vleermuizen waargenomen, de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*).
- Het onderzoek vond plaats van mei 2021 tot en met september 2021.
- Het gehele plangebied met daarbij alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.
- Bij inspectie van het plangebied bij daglicht zijn geen vleermuiskeutels of andere sporen gevonden die duiden op vleermuisverblijfplaatsen.
- Er zijn twee vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen in de halfopen loods.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor maximaal 5 gewone dwergvleermuizen. Gelet op dit kleine aantal en het ruime aanbod aan vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving is het plangebied geen essentieel foerageergebied. Een onmisbaar foerageergebied binnen de plangrenzen is niet aan de orde.
- Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig in het plangebied.
- Bestaande lijnvormige groenstructuren waarlangs migratie- of foerageerroutes van vleermuizen zouden kunnen liggen worden niet aangetast door de voorgenomen plannen.
- Foeragerende vleermuizen in de omgeving van het plangebied kunnen zeker wel voorkomen.
- De balts van de gewone dwergvleermuis is in augustus en september in het plangebied gehoord.
- Er is een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig in de loods in het plangebied.
- Het zogenaamde najaar zwermgedrag is niet waargenomen
- Er zijn geen verblijfplaatsen gevonden in de te renoveren woonboerderij en de te herbouwen schuur. Zolang de halfopen loods behouden blijft zullen er geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord.

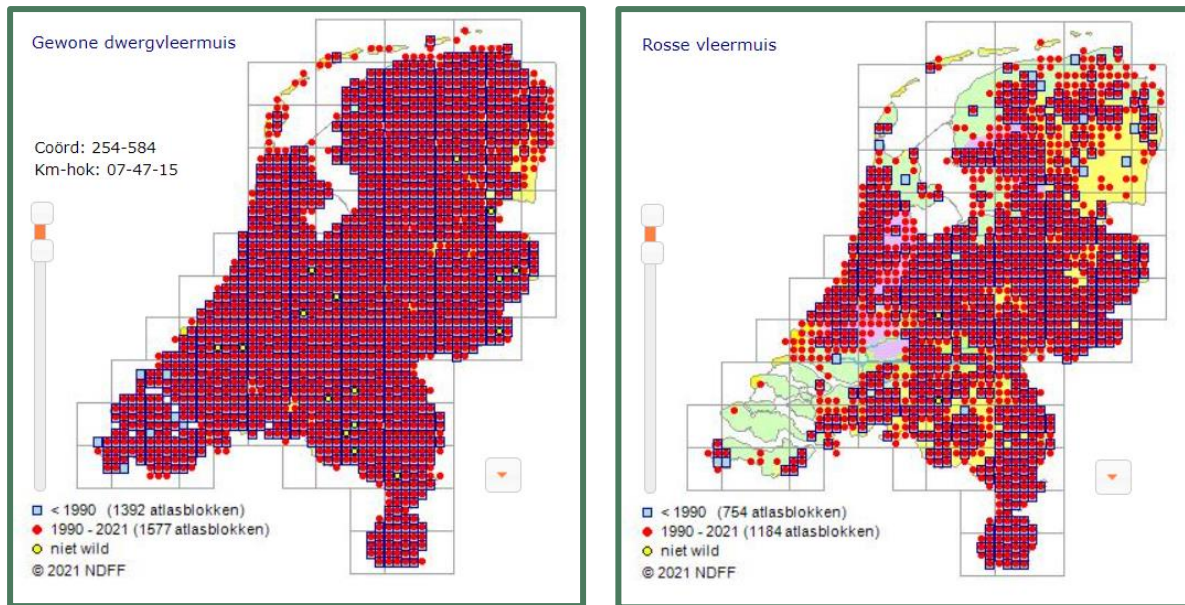
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene soort. Hij kan vrijwel overal in Nederland aangetroffen worden. Ook komt de gewone dwergvleermuis algemeen voor in de omgeving van het plangebied en elders in de provincie Noord-Brabant.

Zie de onderstaande afbeelding voor recente verspreidingsinformatie van de gewone dwergvleermuis.

De voorgenomen ontwikkelingen zullen geen invloed hebben op de in het plangebied voorkomende vleermuizen. De vleermuizen die aanwezig zijn in het plangebied hebben een verblijfplaats gevonden in de halfopen loods. De loods blijft vooralsnog behouden en dus ook de verblijfplaatsen worden behouden. Er worden geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied aangetast. Daarmee kan gesteld worden dat de duurzame instandhouding van de aangetroffen vleermuissoorten niet in gevaar komt. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is daarom niet nodig.

Daarnaast kan de nieuwbouw natuurinclusief ontworpen en uitgevoerd worden. Dit houdt in dat er definitieve verblijfplaatsen en een geschikte leefomgeving voor gebouw bewonende soorten zoals vleermuizen en huismussen worden gerealiseerd in en om de nieuwbouw.

Verspreiding gewone dwergvleermuis en Rosse vleermuis. Bron: verspreidingsatlas.nl

5.3 Conclusie

In de te renoveren woonboerderij en de te herbouwen schuur zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Ook zijn er geen essentiële vliegroutes of foerageergebieden aanwezig in het plangebied. Met de werkzaamheden aan de woonboerderij of schuur worden daarom geen vleermuizen of verblijfplaatsen van deze verstoord.

De open loods was ongeschikt als verblijfslocatie voor vleermuizen volgens de uitgevoerde quickscan. Omdat er- naar later bleek waarschijnlijk in de omgeving- verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden zouden kunnen worden is er, om de tussenperiode te verkorten besloten om begin van de tweede helft van mei 8 vleermuiskasten ter mitigatie te plaatsen in en rond de aanwezige loods. De kasten zijn dus niet geplaatst omdat er een verblijfplaats gevonden was maar voor het geval er een of twee gevonden zouden worden.

Binnen enkele weken bleek dat gewone dwergvleermuizen de nieuw geplaatste en achteraf overbodig geplaatste kasten in gebruik hadden genomen.

Als de kasten en loods waaraan deze geplaatst zijn behouden blijven dan kunnen de voorgenomen werkzaamheden aan de woonboerderij en kapschuur uitgevoerd worden. Er wordt dan immers geen leefgebied van vleermuizen verstoord.

Vleermuizen worden echter snel verstoord door verlichting. Soms kunnen vleermuizen door verlichting een verblijfplaats, vliegroute of voedselgebied zelfs niet meer gebruiken. De mate waarin het licht vleermuizen verstoort is afhankelijk van de hoeveelheid licht, de lichtkleur en de gevoeligheid van een soort voor licht. Wit, blauw en groen licht is door het aandeel Uv-licht veel verstorerend dan rood licht. Verlichting kan door verstoring van het gedrag van insecten ook hun voortplanting verstoren, waardoor ook het voedselaanbod voor vleermuizen afneemt. Omdat er vleermuizen verblijven in de open loods is het uitvoeren van werkzaamheden met kunstlicht niet aan te bevelen. De werkzaamheden dienen bij daglicht uitgevoerd te worden.

In de nieuw te realiseren woonboerderij en kapschuur dienen permanente voorzieningen gemaakt te worden welke als mitigatie dienen voor de na de bouw te slopen open loods. Er dienen ruimtes in de nieuwbouw vrij gelaten te worden voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of ruimte maken in (dubbele) daklijsten. Er kunnen vleermuiskasten in de gevels worden ingebouwd.

De open loods kan pas gesloopt worden na het realiseren van deze permanente voorzieningen in de woonboerderij en kapschuur en omdat het onderzoek gedaan is in 2021 zal er een nieuw onderzoek dienen te worden uitgevoerd omdat voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen een bruikbaarheidsperiode van circa 3 jaar geldt. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Voor sloop van de loods zal er door een ecologisch deskundige moeten worden beoordeeld of er een ontheffing aangevraagd dient te worden bij het bevoegd gezag en of de mitigerende maatregelen voldoen aan de gestelde voorwaarden.

voorbeeld in te bouwen en ingebouwde vleermuiskast

5.4 Aanbevelingen

- Omdat de locatie in gebruik is als foerageergebied voor vleermuizen wordt geadviseerd om de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren.
- Aangezien er vleermuizen in de halfopen loods verblijven mogen de werkzaamheden geen (in)direct effect hebben op de loods en de daarin verblijvende vleermuizen.
- Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaats bouwen, maar maken gebruik van al bestaande holtes, zoals spleten en spouwen. Ze verblijven op verschillende plekken, afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats). Door het plaatsen van inmetzelstenen worden vleermuizen enorm geholpen bij het bieden van een verblijfplaats. Naast het plaatsen van vleermuisvoorzieningen kunt u ook ruimtes in de nieuwbouw vrijlaten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of ruimte maken in (dubbele) daklijsten.
- Meer informatie is te vinden op (www.checklistgroenbouwen.nl) en (www.bouwnatuurinclusief.nl).
- Voor sloop van de loods zal een deskundige moeten beoordelen of er een ontheffing bij het bevoegd gezag aangevraagd dient te worden en zullen er mitigerende maatregelen genomen dienen zijn.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder kunnen vogels broeden in de omgeving van het plangebied. Werkzaamheden die een verstorend effect op broedende vogels veroorzaken dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt van globaal half maart tot half juli).
- Bij onvoorziene omstandigheden dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

Vooronderzoek

Quick scan Brabant Eco 2021-BE-0878

Websites

www.brabant.nl
www.checklistgroenbouwen.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.NDFF.nl
www.rijksoverheid.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vivarapro.nl
www.wetnatuurbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Overige bronnen

Checklist vleermuisprotocol
Dietz et al., 2011
Limpens et al., 2017
Netwerk groene bureaus

- Als bijlage 1 is toegevoegd de verspreidingsgegevens van NDFF